

M U N I

M E D

Nitorlební kompartment, Buněčný podklad nervového systému

Kompartmentalizace

- Buněčná specializace vede u mnohobuněčných organismů ke kompartmentalizaci na různých úrovních
 - Tkáňová úroveň
 - Orgánová úroveň
 - Systémová úroveň
- Jednotlivé kompartmenty jsou od sebe odděleny bariérami
- Vlastnosti/složení obsahu jednotlivých kompartmentů se velmi liší

Kompartmentalizace

- Buněčná specializace vede u mnohobuněčných organismů k kompartmentalizaci na různých úrovních
 - Tkáňové
 - Orgánové
 - Systémové
- Jednotlivé kompartmenty jsou odděleny bariérami
- Vlastnosti/složení obsahu jednotlivých kompartmentů se velmi liší

Díky kompartmentalizaci a podpůrné činnosti neruoglie je udržována homeostáza CNS ve velmi úzkém rozmezí

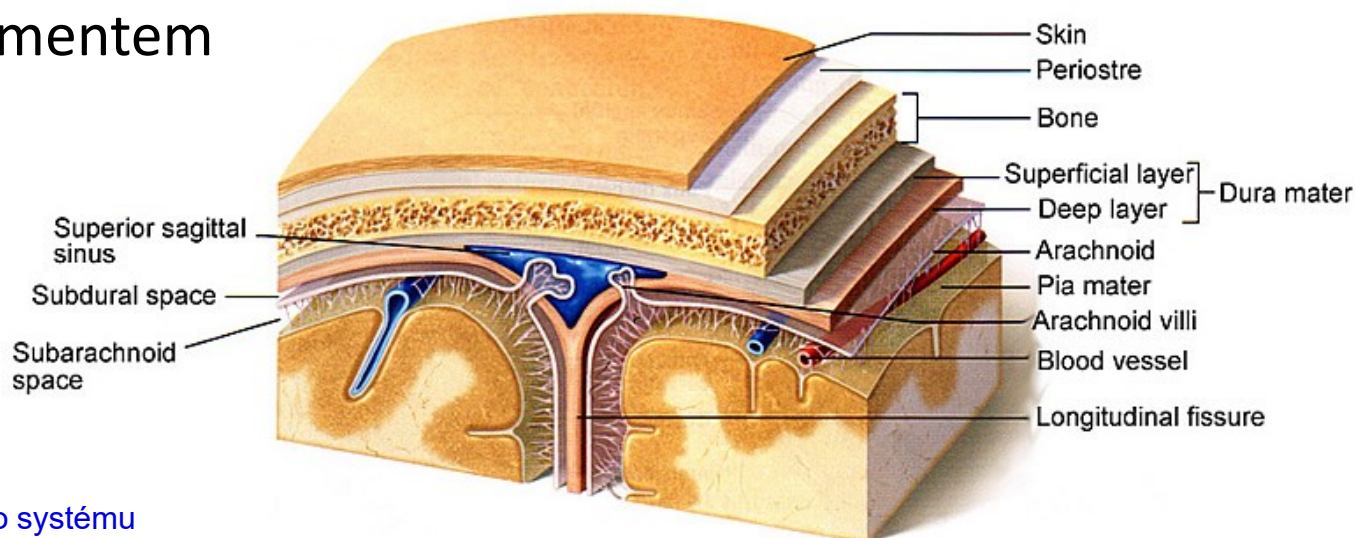
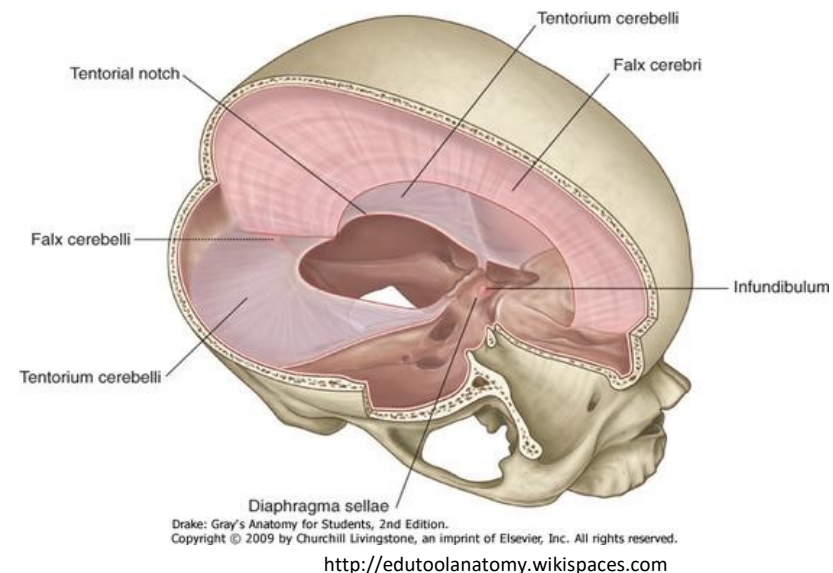
Kompartmentalizace

- Buněčná specializace vede u mnohobuněčných organismů ke kompartmentalizaci na různých úrovních
 - Tkáňové
 - Orgánové
 - Systémové
- Jednotlivé kompartmenty jsou odděleny bariérami
- Vlastnosti/složení obsahu jednotlivých kompartmentů se velmi liší

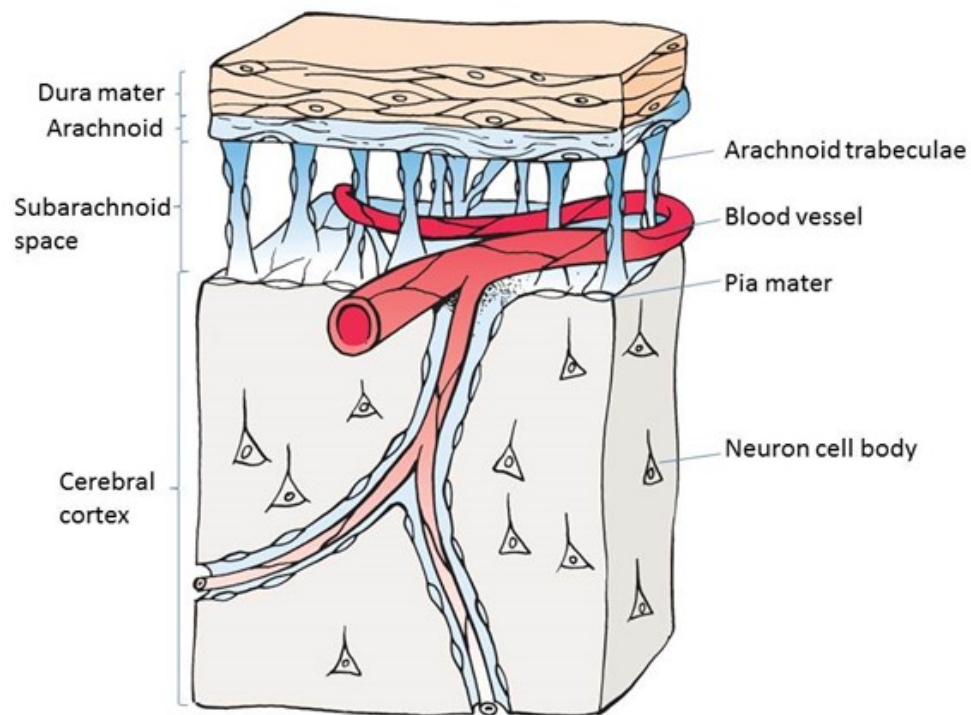
**Díky kompartmentalizaci a podpůrné činnosti neruoglie je udržována homeostáza CNS ve velmi úzkém rozmezí
To umožňuje žít neuronům po celý život jedince!**

Nitrolební kompartment

- „Velmi specifická oblast“
- Mozek
- Likvor
- Krev (v cévách)
- Bariéry mezi mozkem, likvorovým a intravaskulárním kompartmentem
 - Meningeální
 - Hematolikvorová
 - Hematoencefalická

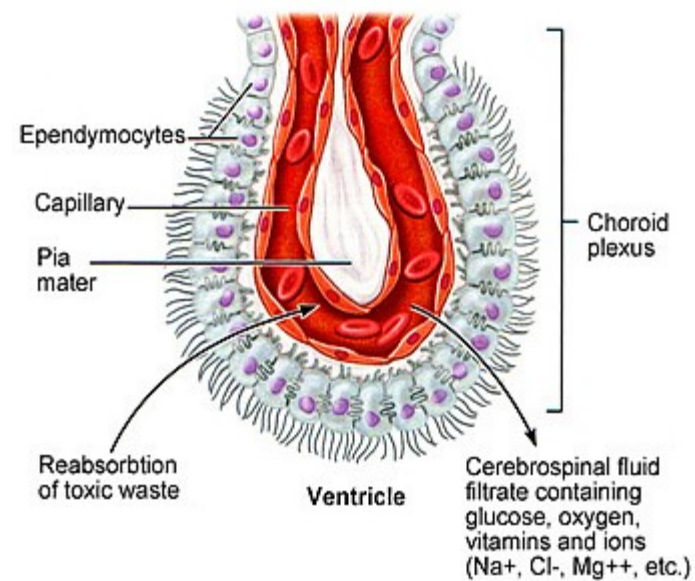

Meningeální a hematoliquorová bariéra

Adopted from: M.H.Ross and W. Pawlina. Histology: a text and atlas, Lippincott Williams & Wilkins, 2011

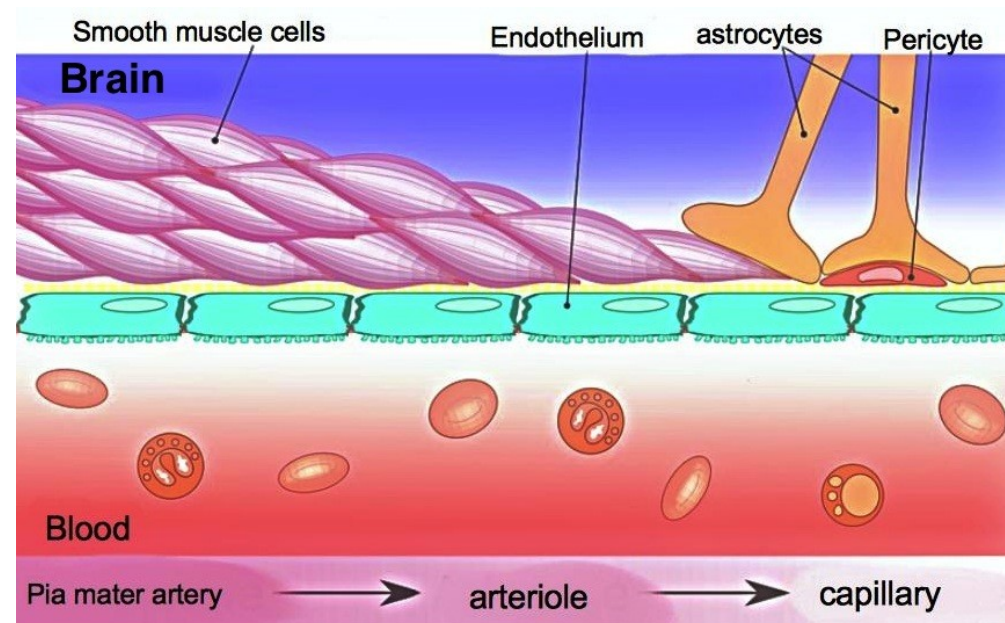
<https://sisu.ut.ee/histology/meninges>

<https://sisu.ut.ee/histology/meninges>

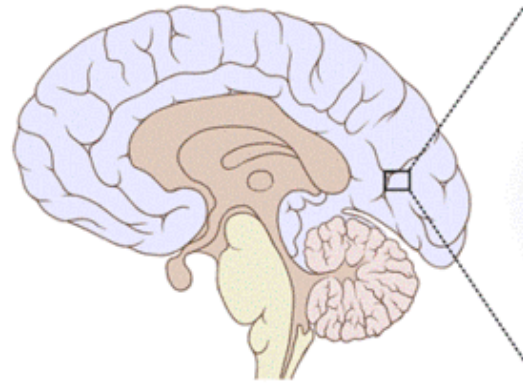
Hematoencefalická bariéra

- Vysoce organizovaná bariéra
 - Endotel (nízká propustnost díky zonula occludens)
 - Bazální membrána
 - Astrocyty
 - Pericyty

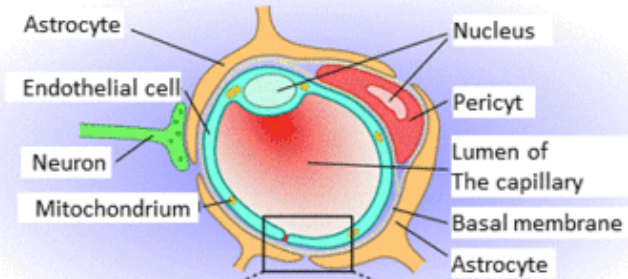

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/12/Blood_vessels_brain_english.jpg

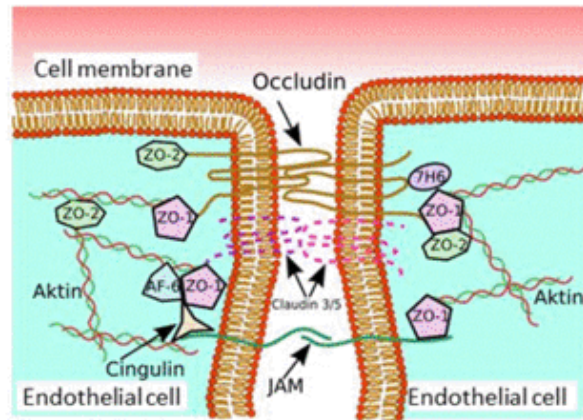
Hematoencefalická bariéra

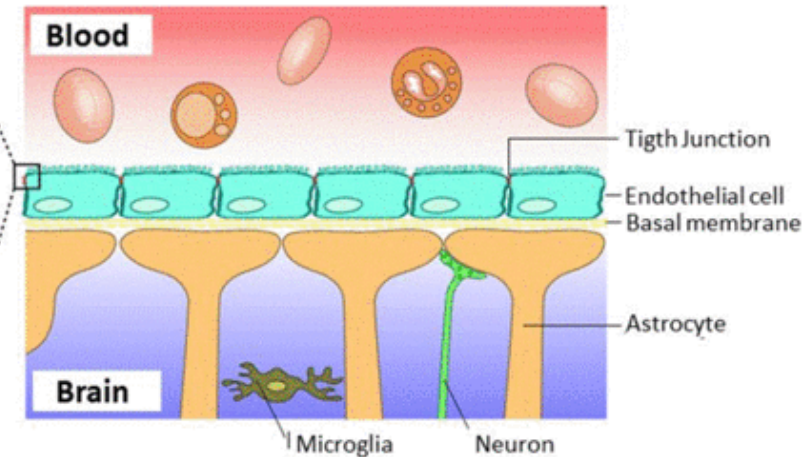
Cross section of blood vessel

Junction between Endothelial cells

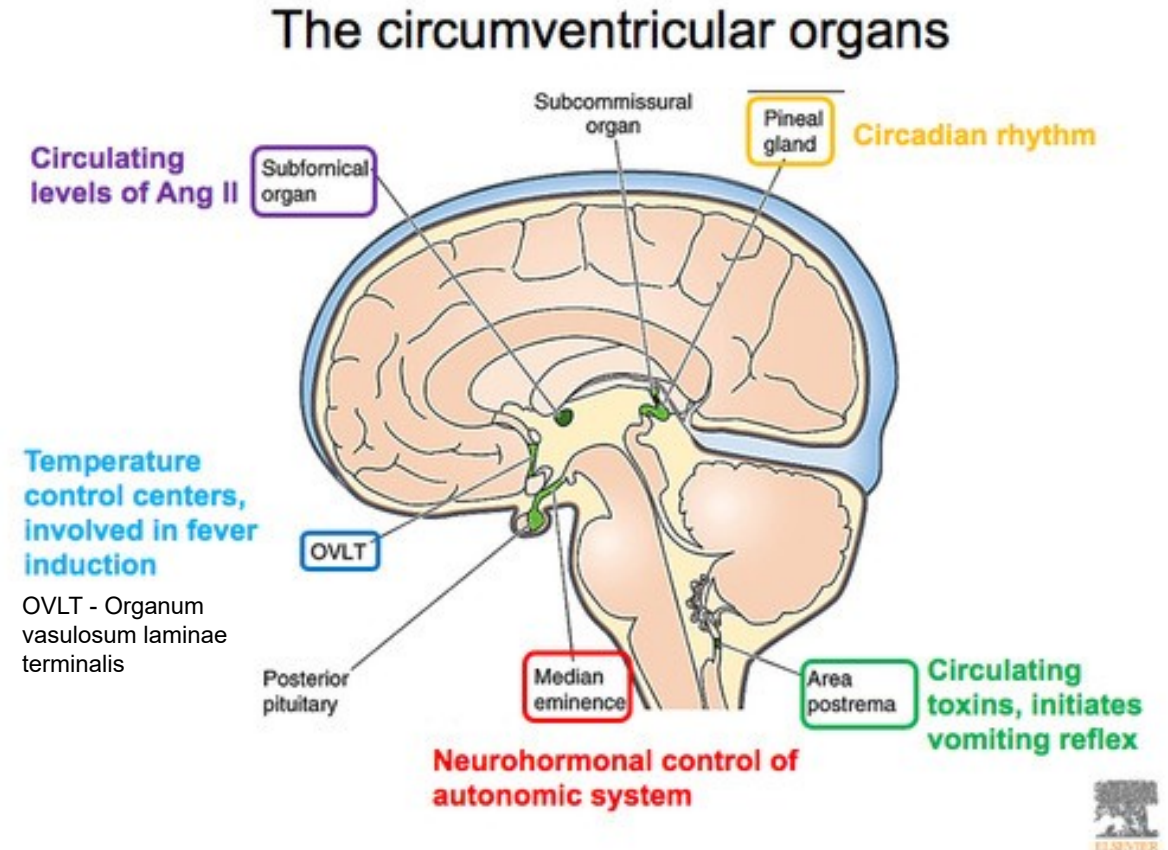

Longitudinal section of blood vessel

Cirkumventrikulární orgány

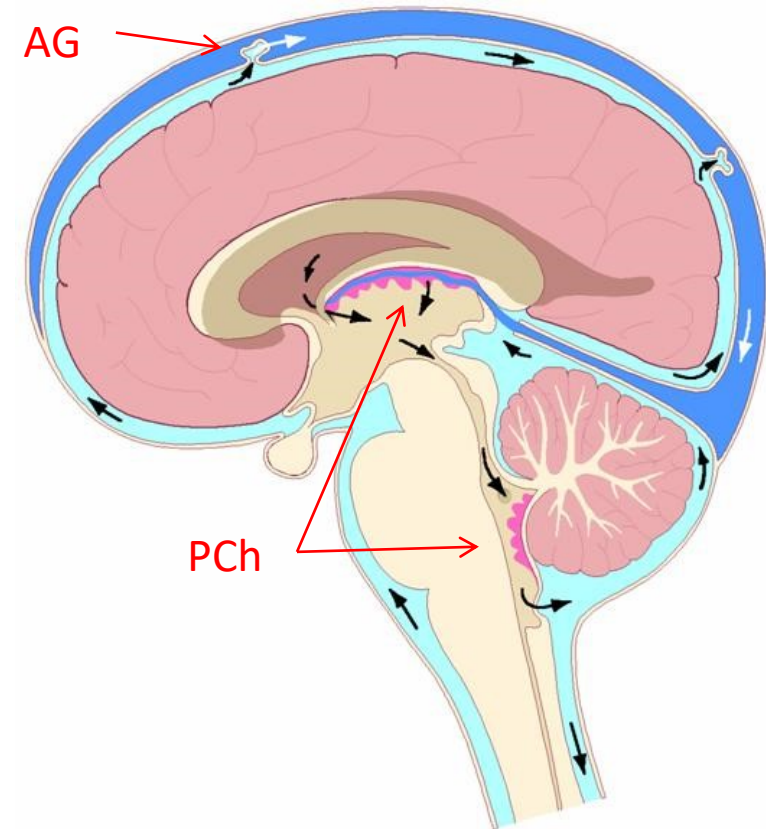
- Modifikovaná hematoencefalická bariéra
- Bohatá vaskularizace
- Senzory
- Sekrece

http://www.neuros.org/index.php?option=com_photos&view=photos&oid=hafizbilal

Mozkomíšní mok

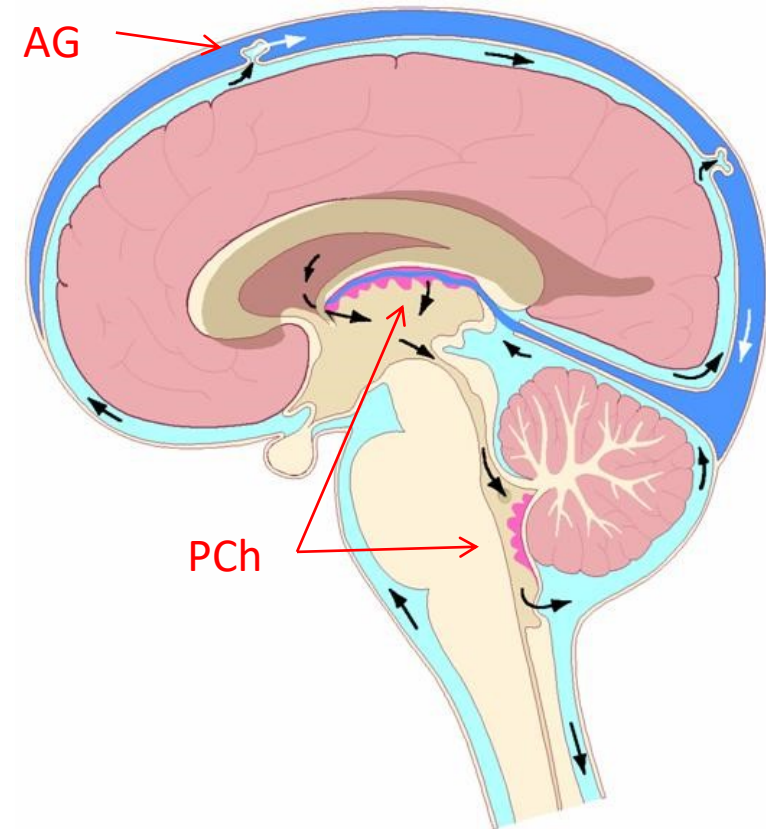
- Složení
 - ✓ Vysoký obsah Mg^{+} a Na^{+}
 - ✓ Nízký obsah K^{+} a Ca^{2+}
 - ✓ Minimum buněk (max 5/ml)
- Funkce
 - ✓ Ochrana
 - ✓ Funkce transportní,metabolická, imunologická

<http://www.control.tfe.umu.se>

Mozkomíšní mok

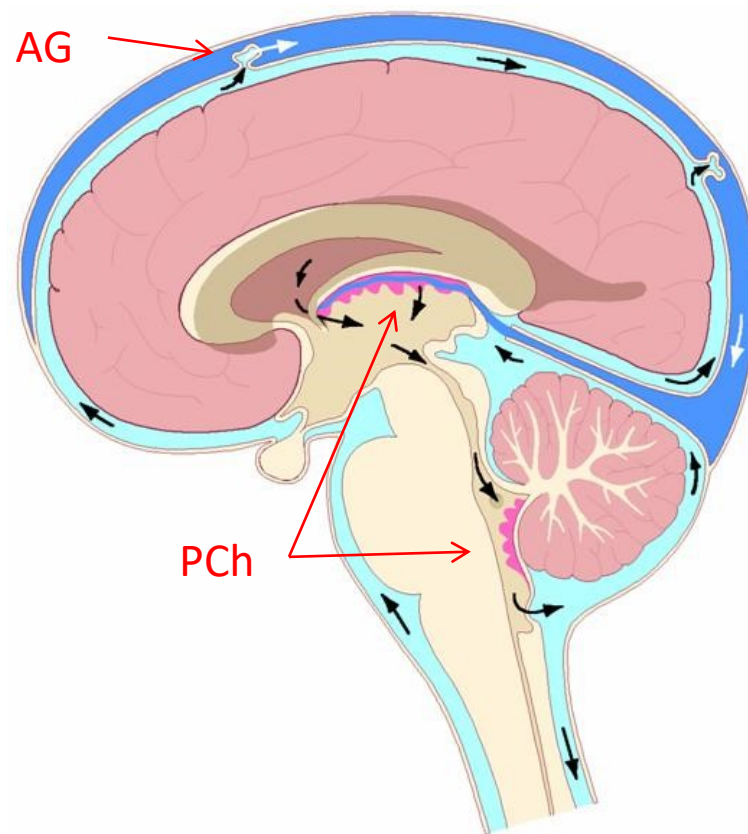
- Čirá tekutina vzniklá aktivní sekrecí
- Likvorový prostor
 - Vystlán ependymem
 - 150-250 ml

<http://www.control.tfe.umu.se>

Mozkomíšní mok

- Čirá tekutina vzniklá aktivní sekrecí
- Likvorový prostor
 - Vystlán ependymem
 - 150-250 ml
- Tvorba mozkomíšního moku
 - ✓ Plexus choroideus (PCh) -70%
 - ✓ Buněčný metabolismus
 - ✓ Kapilární ultrafiltrát
 - 450-750 ml/den
- Resorbce mozkomíšního moku
 - ✓ Archnoidální granulace (AG)

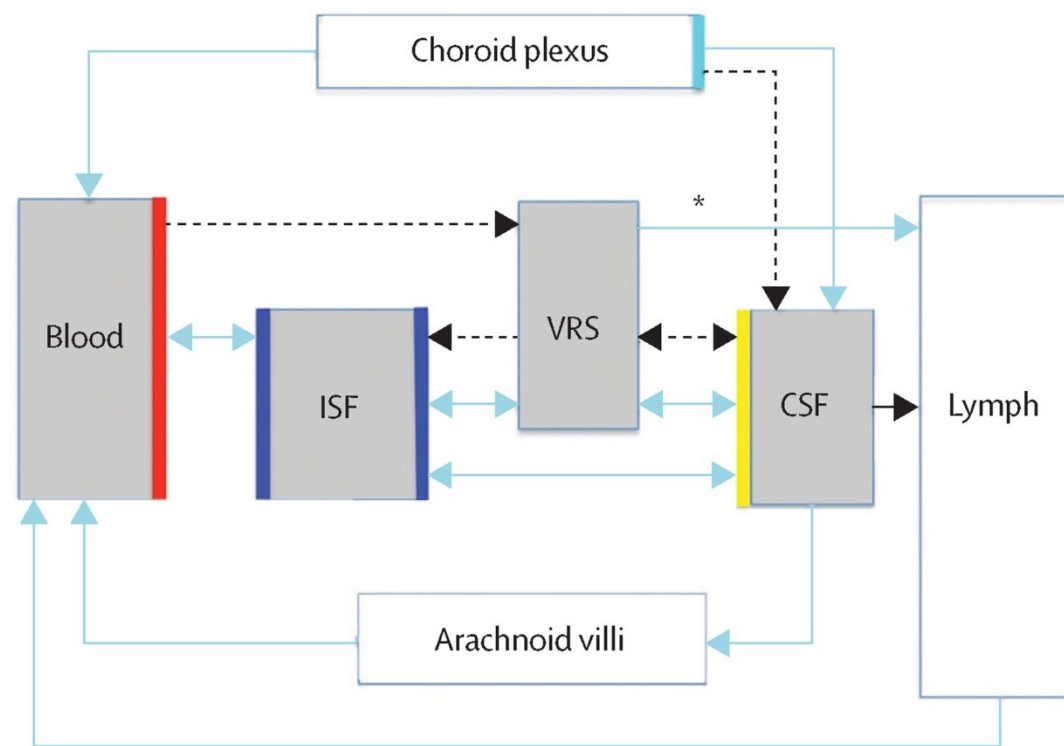

<http://www.control.tfe.umu.se>

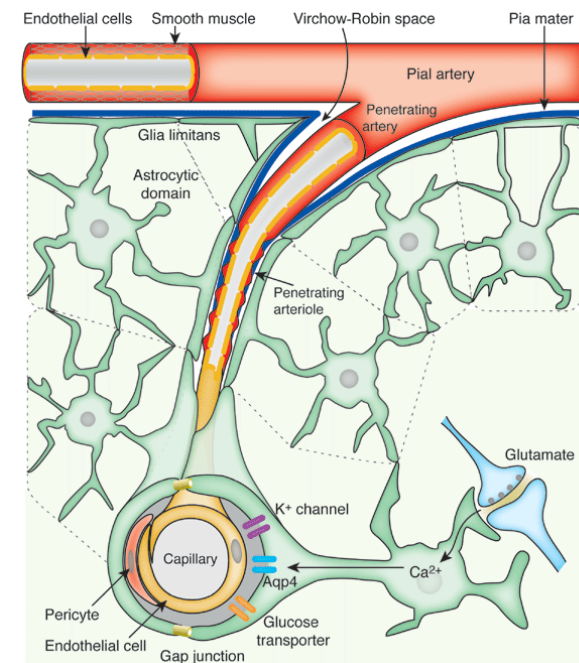
Nový pohled na produkci a vstřebávání mozkomíšního moku

Ducros A, Biousse V. Headache arising from idiopathic changes in CSF pressure. *The Lancet Neurology*. 2015;14:655–668.

- CSF – cerebrospinal fluid
- ISF – interstitial fluid
- VRS – Virchow Robin space (prostor mezi pia mater a cévou – arterií, vénou, ale netýká se kapilár)

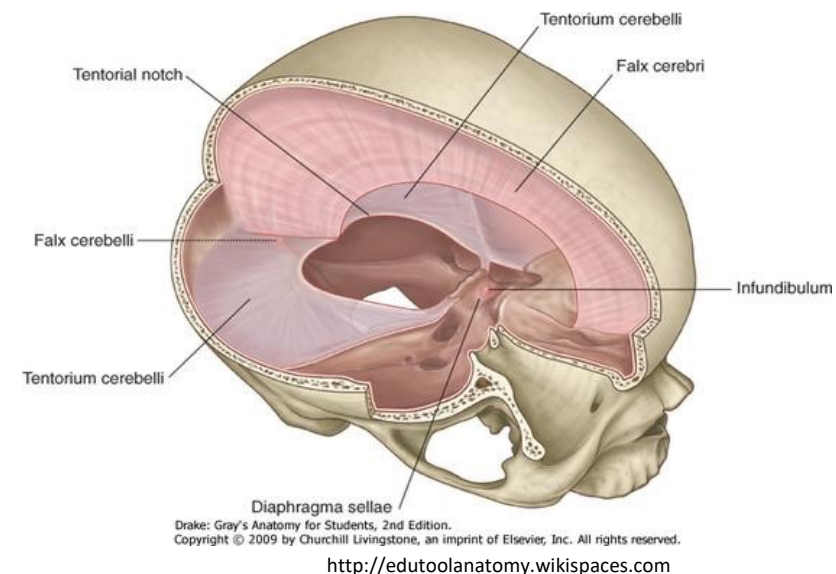
- BBB
- CP barrier
- Fluid movements
- Glia limitans
- Ependyma/pia mater
- Cellular movements

<http://visnu528.blogspot.cz/2014/09/glymphatics-and-virchow-robin-space.html>

Nitrolební kompartment

- Mozek
- Likvor
- Krev (v cévách)
- Intrakraniální tlak (ICP)
 - ✓ Tlak v nitrolebí
 - ✓ Kritický parametr spoludeterminující mozkovou perfúzi
- Cerebrální perfusní tlak (CPP)
tlakový gradient díky kterému teče krev do mozku

$$\mathbf{!!! \text{ CPP } = \text{ MAP } - \text{ ICP } \mathbf{!!!}}$$

Cerebrální perfúzní tlak Střední arteriální tlak Intrakraniální tlak

Buněčný podklad nervové soustavy

- Neurony
 - Příjem, integrace a šíření informace
 - Unikátní, nenahraditelné
- Neuroglie
 - Podpůrná činnost
 - Nahraditelné

Buněčný podklad nervové soustavy

- Neurony
 - Příjem, integrace a šíření informace
 - Unikátní, nenahraditelné
- Neuroglie
 - Podpůrná činnost
 - Nahraditelné
- Počet neuronů cca. 100 miliard (10^{11})
- Poměr neuron/glie
 - 1/10 - 50 (Principles of Neural Science, 4th ed., 2000)
 - 1/2 – 10 (Principles of Neural Science, 5th ed., 2012)
 - 1/1 (Nolte's Human Brain, 7th ed., 2015)

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku
- Oligodendrocyty
 - Myelinový obal

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku
- Oligodendrocyty
 - Myelinový obal
- Mikroglie
 - Imunita

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku
- Oligodendrocyty
 - Myelinový obal
- Mikroglie
 - Imunita
- Ependymální buňky
 - Choroidní plexus
 - (hemato-likvorová bariéra)
 - Výstelka komorového systému
(likvoro-encefalická bariéra)

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku
- Oligodendrocyty
 - Myelinový obal
- Mikroglie
 - Imunita
- Ependymální buňky
 - Choroidní plexus
 - (hemato-likvorová bariéra)
 - Výstelka komorového systému
(likvoro-encefalická bariéra)

Periferní nervový systém

- Satelitní buňky
 - Podpůrná funkce v periferních gangliích

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku
- Oligodendrocyty
 - Myelinový obal
- Mikroglie
 - Imunita
- Ependymální buňky
 - Choroidní plexus
 - (hemato-likvorová bariéra)
 - Výstelka komorového systému
(likvoro-encefalická bariéra)

Periferní nervový systém

- Satelitní buňky
 - Podpůrná funkce v periferních gangliích
- Schwanovy buňky
 - Myelinový obal

Neuroglie

Centrální nervový systém

- Astrocyty
 - Hematoencefalická b.
 - Udržování homeostázy
 - Metabolismus neurotransmiterů
 - Důležité také při vývoji mozku

• Oligodendrocyty

- Myelinový obal

• Mikroglie

- Imunitní buňky

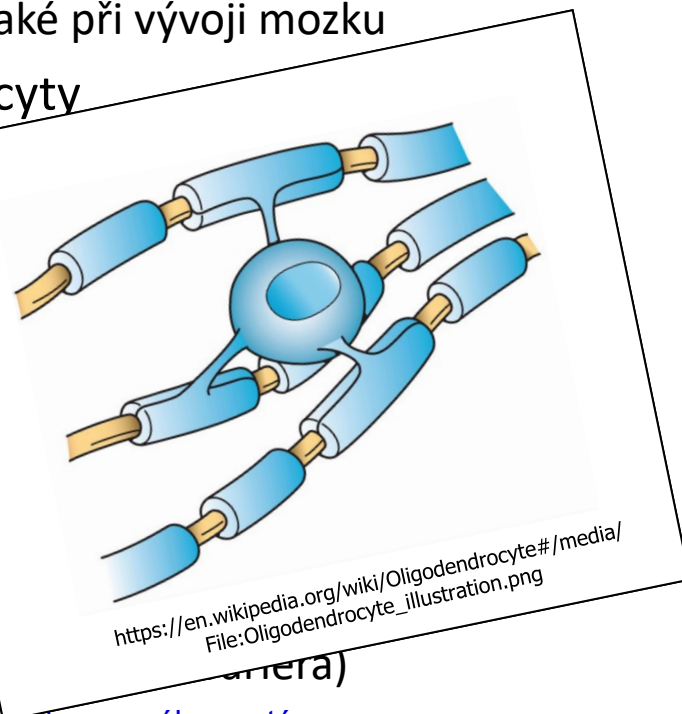
• Ependymocyty

- Choroidální plexy

- (hematoencefalická b.)

- Výstelka

- (likvorová kmera)

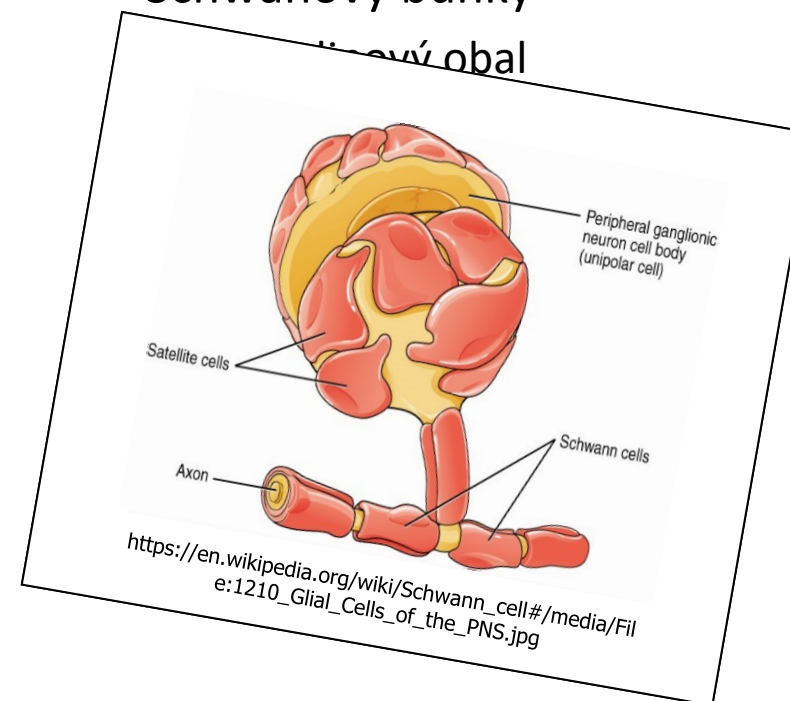

Periferní nervový systém

- Satelitní buňky
 - Podpůrná funkce v periferních gangliích

• Schwanovy buňky

- Myelinový obal

Neuron

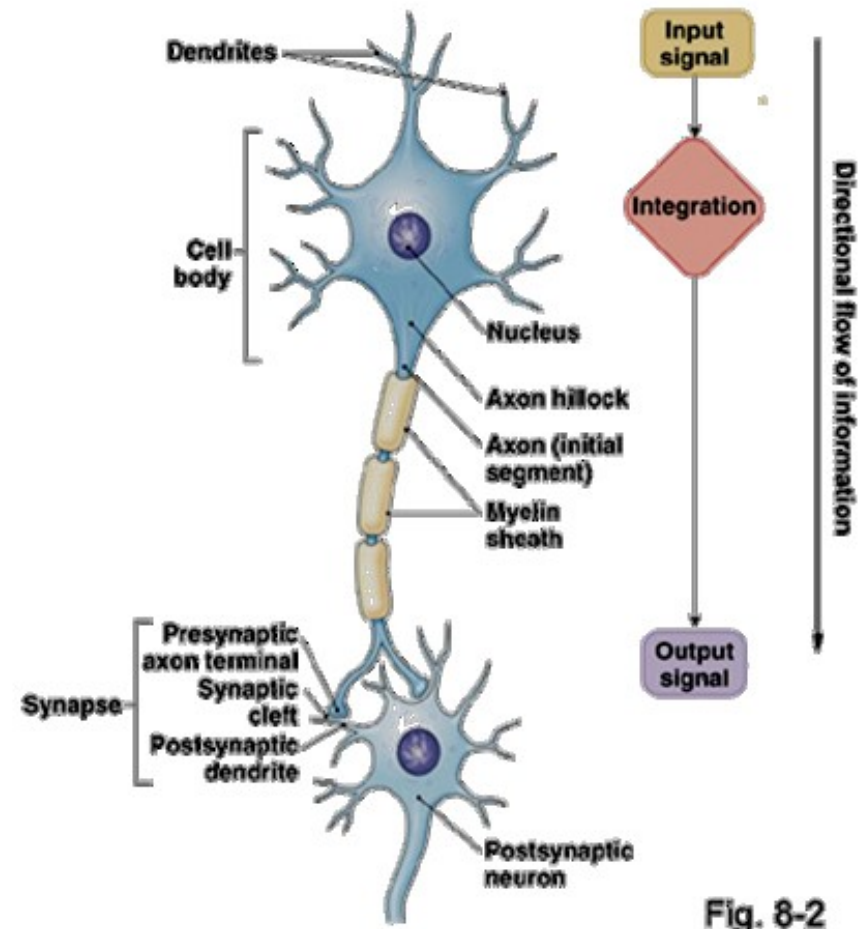

Fig. 8-2

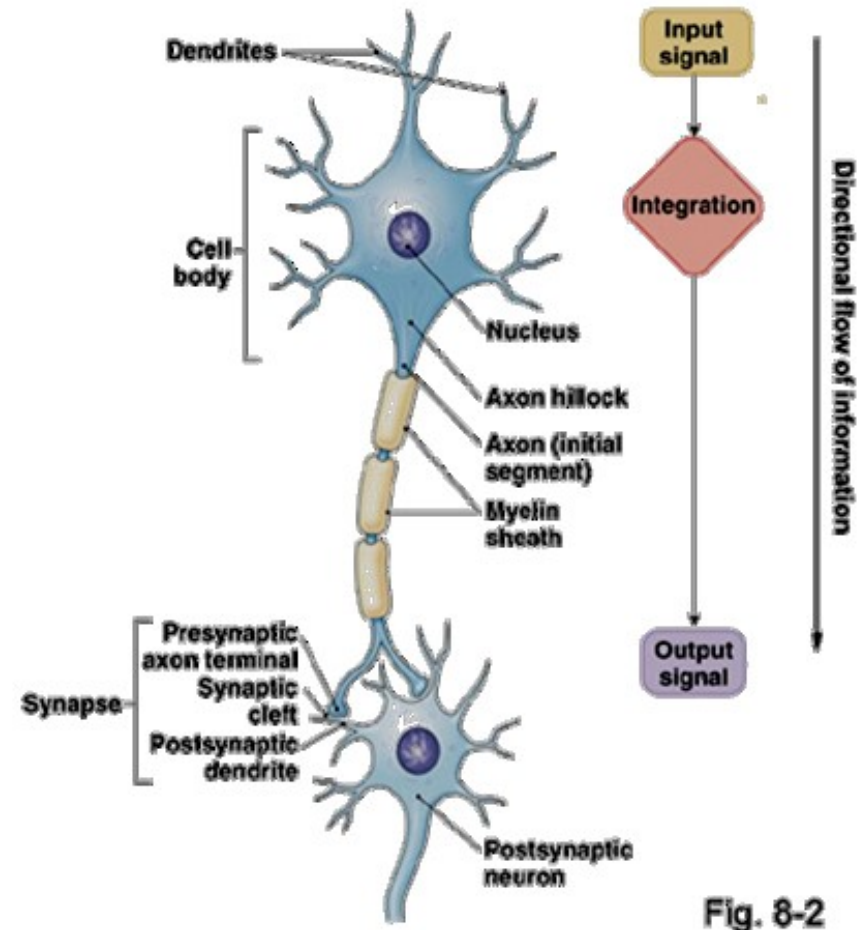
<http://www.slideshare.net/drpsdeb/presentations>

Udržovací aktivity

„Uvnitř“ neuronu

- ✓ ...
- ✓ Syntéza
- ✓ Transport
- ✓ ...

Neuron

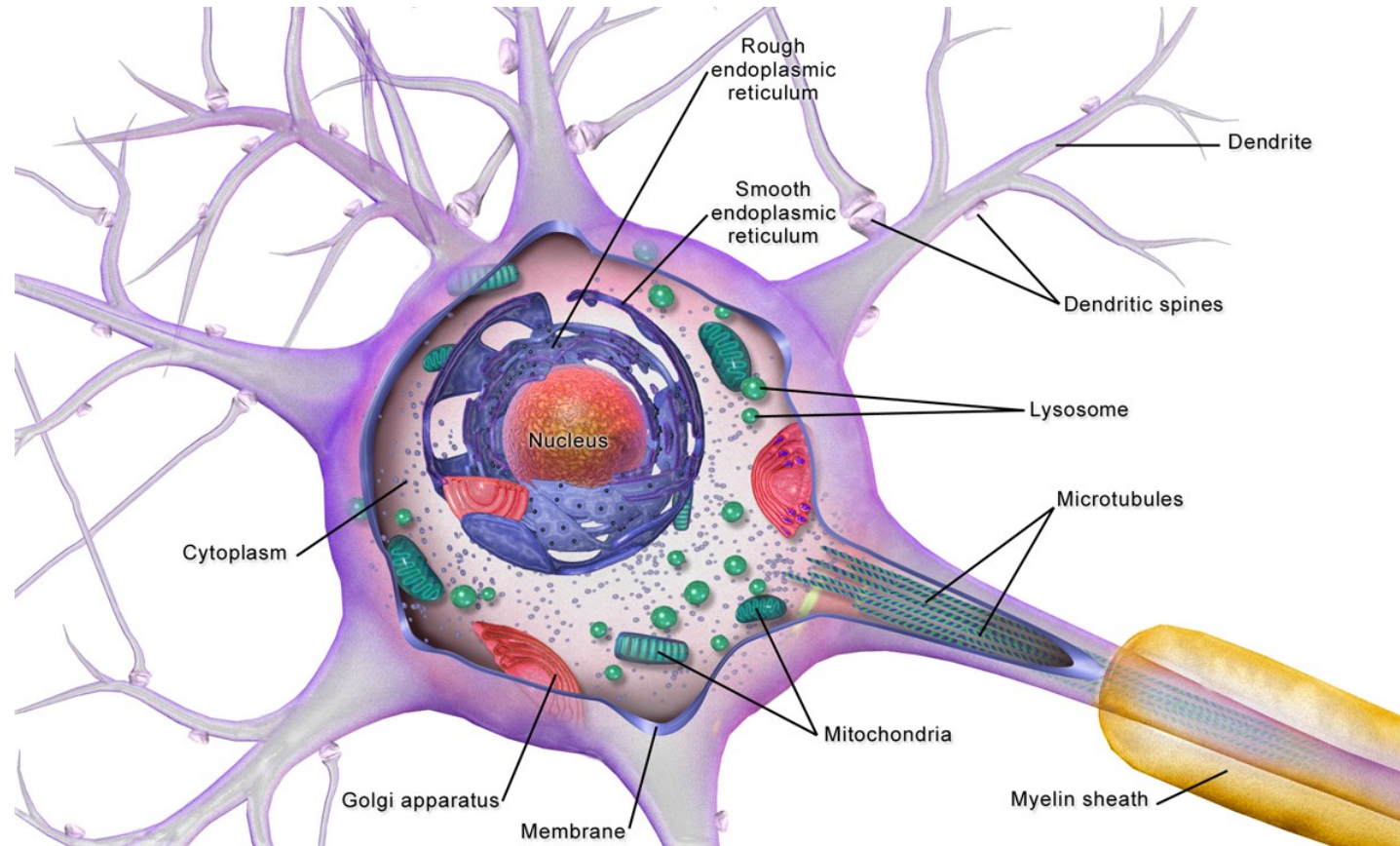

Zpracování a přenos informace

Membrána neuronu

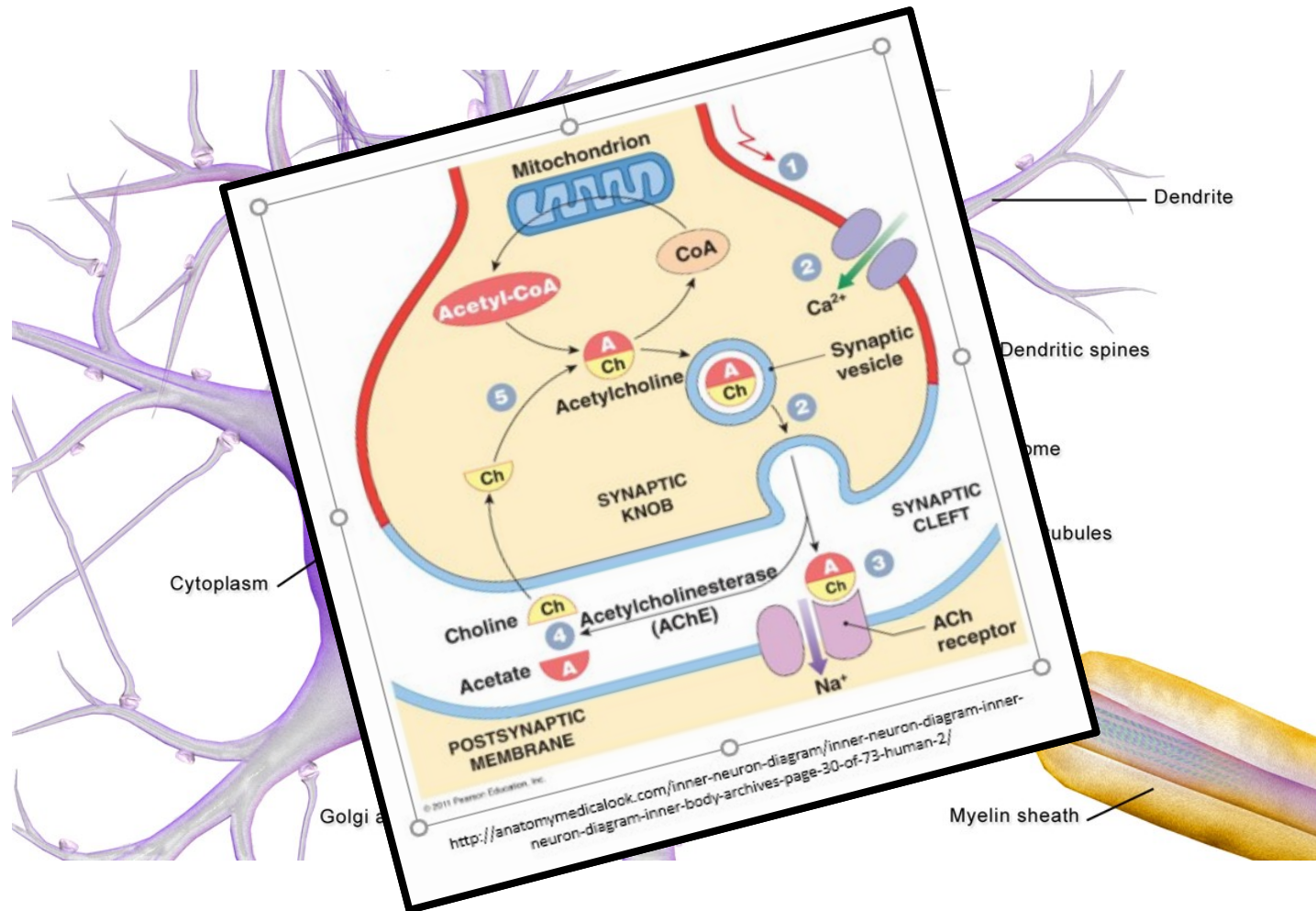
- ✓ Recepce signálu
- ✓ Integrace signálu
- ✓ Generování AP
- ✓ Vedení AP
- ✓ Přenos signálu

Udržovací aktivity

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Neuron_Cell_Body.png

Udržovací aktivity

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Neuron_Cell_Body.png

Udržovací aktivity

Fast axonal transport

- bidirectional
- ATP dependant
- associated with microtubules: dynein and kinesin

Fast axonal transport

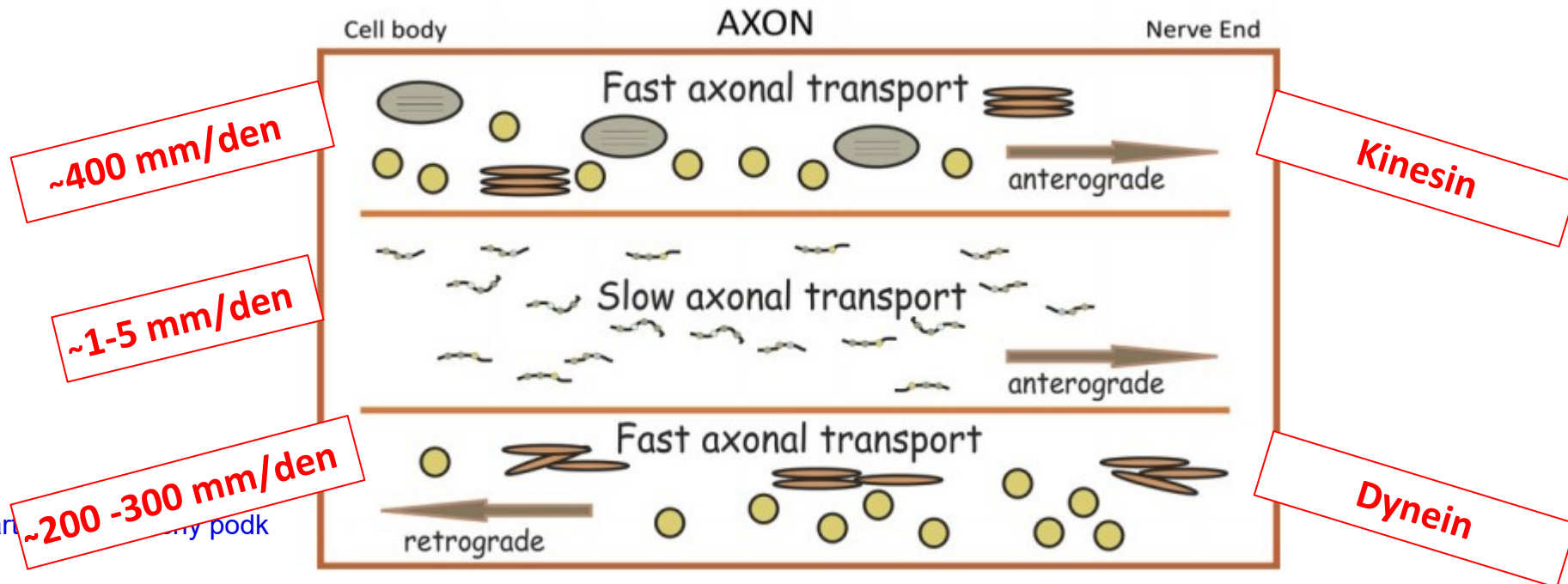
Golgi derived vesicles
lysosomes, mitochondria
structural elements of
endoplasmic reticulum

Slow axonal transport

- unidirectional,
- ATP independant
- conducted by sliding, polymerizing and protein interacting

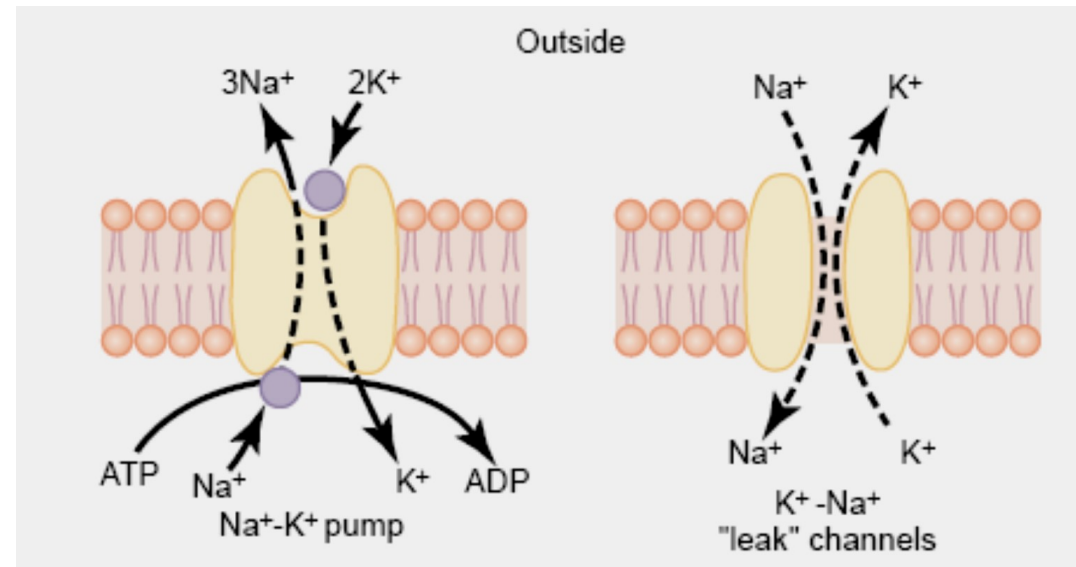
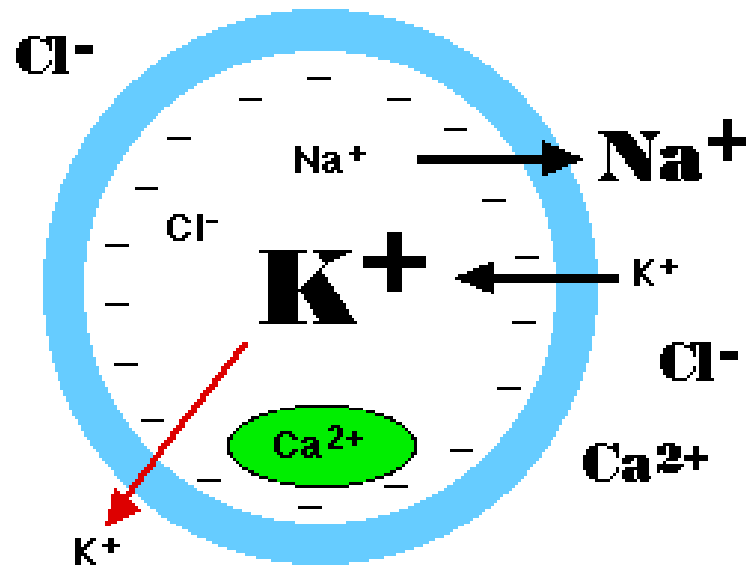
Slow axonal transport

microfilaments, microtubules
neurofilaments
cytosolic protein complexes

Membránový potenciál

- Vzniká díky rozdílům v koncentracích iontů na opačných stranách semipermeabilní membrány

<http://www.slideshare.net/drpsdeb/presentations>

Klidový membránový potenciál neuronu

<http://assassinscreed.ubi.com>

Klidový potenciál
cca. -70 mV

- Vysoce nestabilní stav membrány
- Proč? – Rychlost!
- Energetická náročnost
 - ✓ Kyslík - 20% celkové tělesné spotřeby
 - ✓ Glukóza – 25% celkové tělesné spotřeby

Akční potenciál

- Rychlá změna napětí na membráně
- Vznik na axonovém hrbolu nebo iniciálním segmentu
- Šíří se membránou
- Princip vše nebo nic

Prahový potenciál
cca. -55 mV

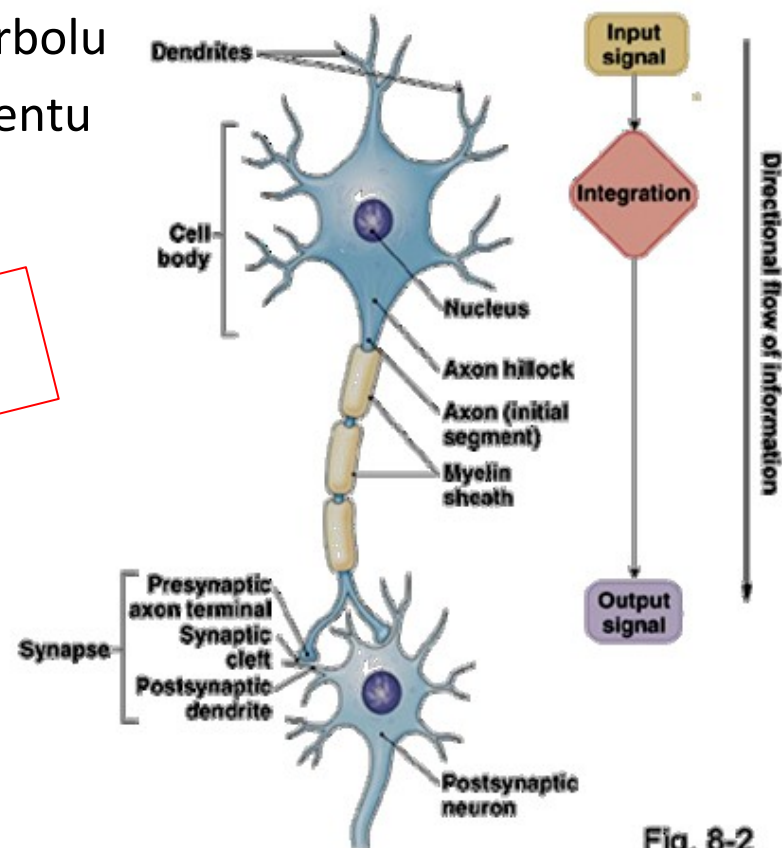
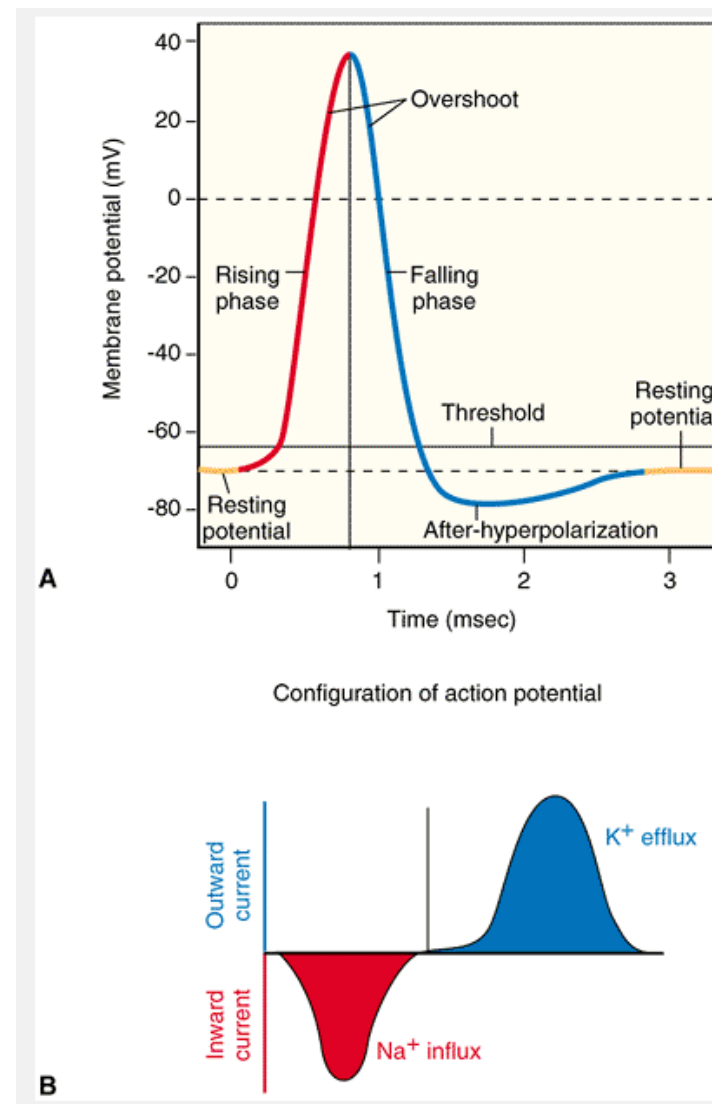
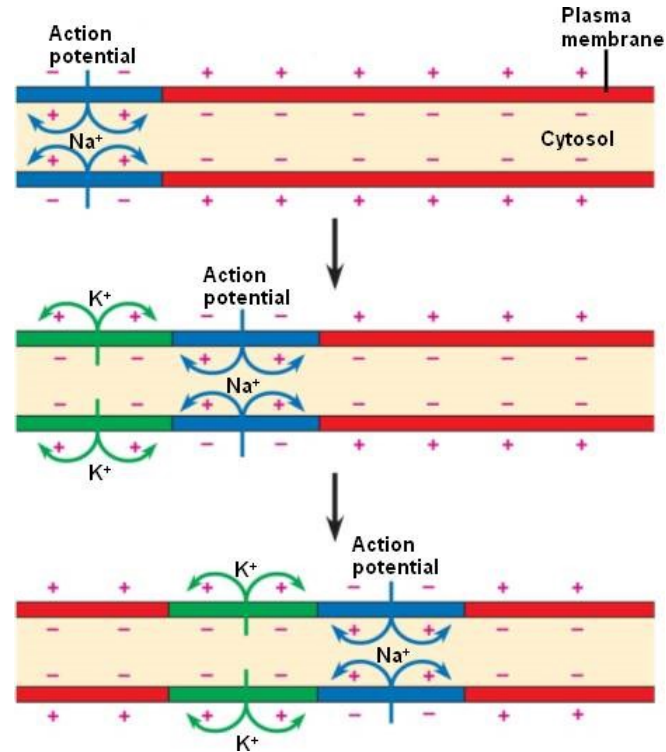
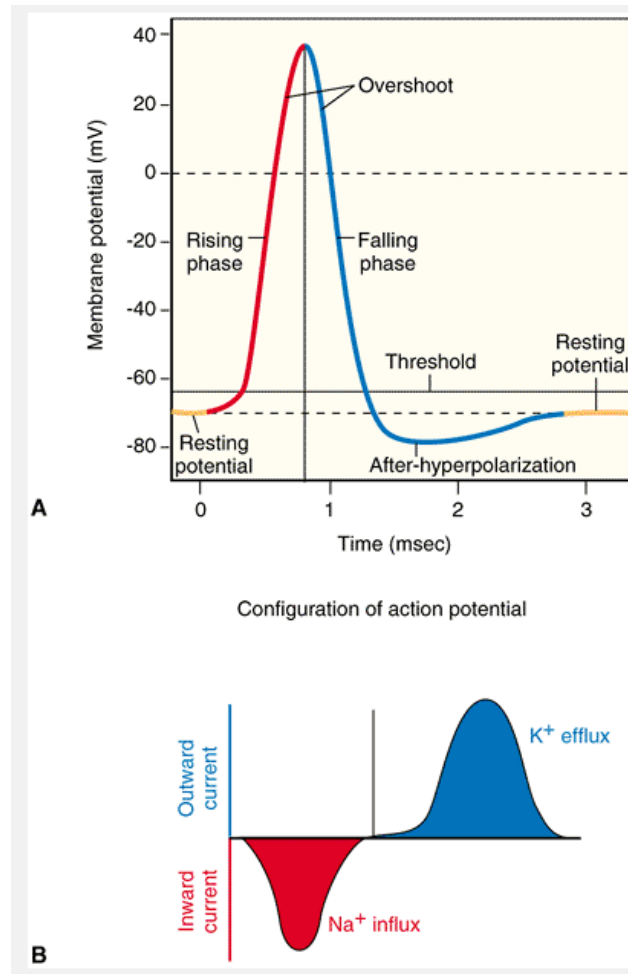

Fig. 8-2

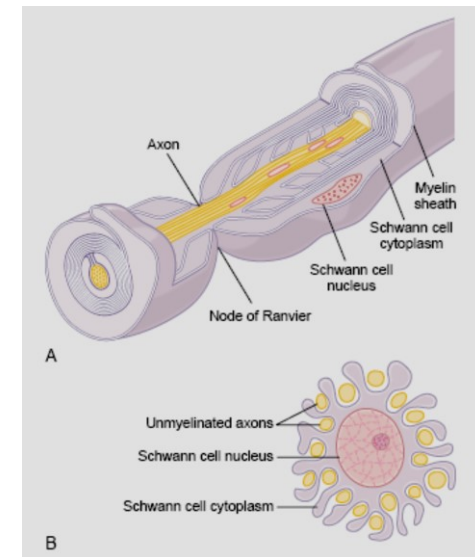
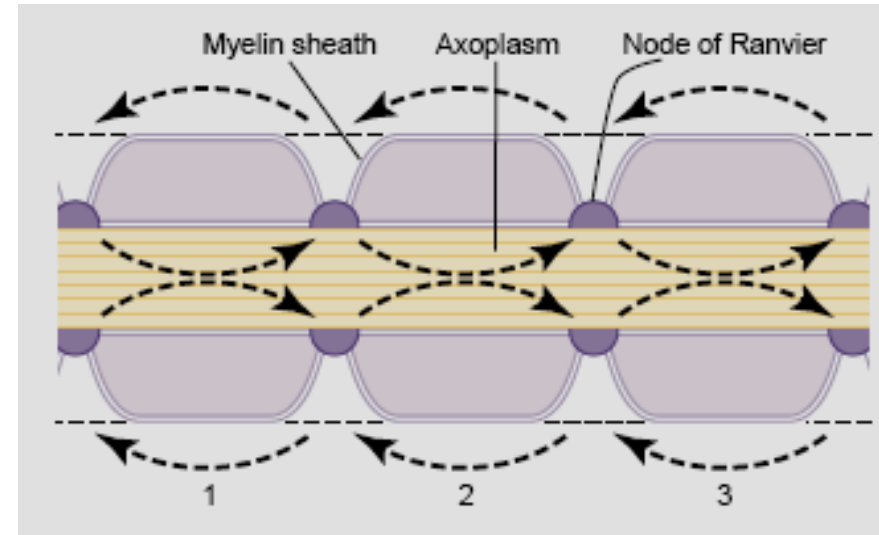
Šíření akčního potenciálu

- Lokální proudy
- Anterográdní směr

Saltatorní vedení

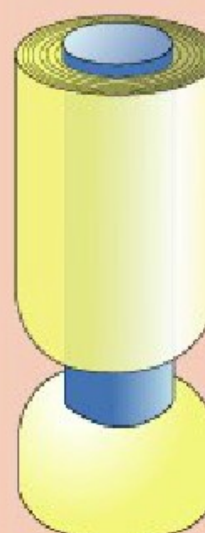
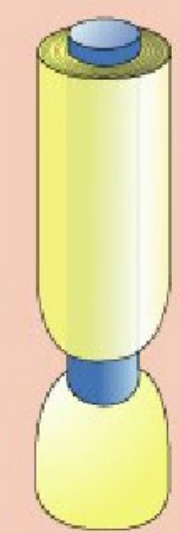

- Myelinová pochva
- Ranvierovy zářezy
- Energetická úspora
- Rychlost
- Rychlost vedení dále ovlivněna průřezem vlákna
 - elektrický odpor nepřímo úměrný průřezu

<http://www.slideshare.net/drpsdeb/presentations>

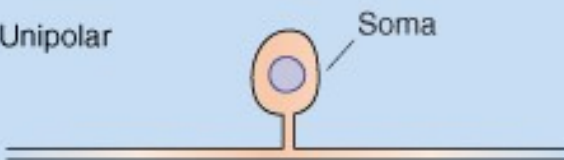

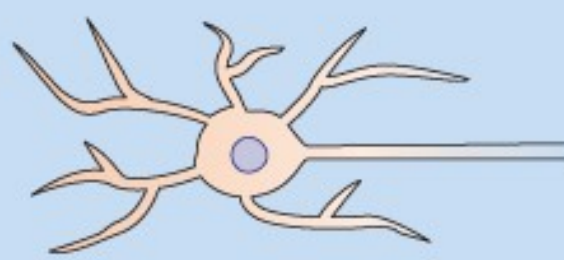
Klasifikace nervových vláken

- Axony
- U člověka většina myelinizovaná (V CNS všechna)
- Nemyelinizovaná pouze evolučně nejstarší vlákna

	A α	A β	A δ	C
1 ^o Axon to skin				
1 ^o Axon to muscle				
	Group I	Group II	Group III	Group IV
Diameter (um)	12-20	6-12	1-6	0.2-1.5
Speed(m/sec)	70-170	30-70	5-30	0.5-2
Sensory receptors	Proprioceptors of skeletal muscle	Mechanoreceptors of skin	Pain, temperature	Temp, pain, itch

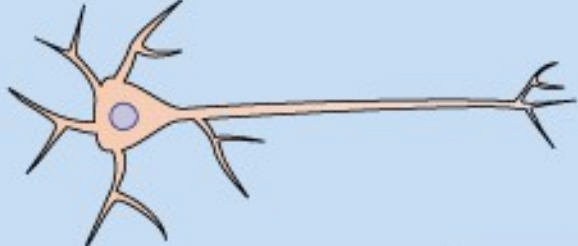
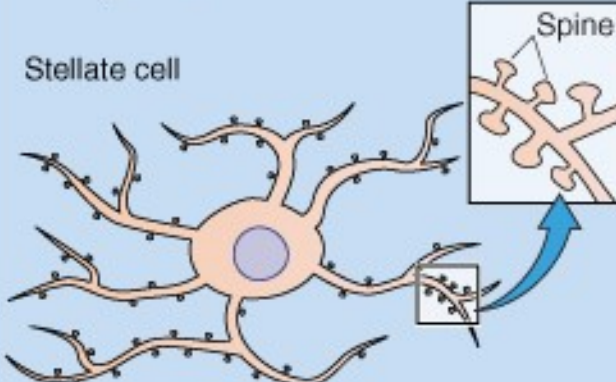
<http://neuroscience.uth.tmc.edu/s2/chapter04.html>

Klasifikace neuronů

Basis for classification	Example	Functional implication	Structure
3. Number of processes One process exits the cell body	Unipolar neuron (dorsal root ganglion cell)	Small area for receiving synaptic input: highly specialized function	Unipolar Soma
Two processes exit the cell body	Bipolar neuron (retinal bipolar cell)	Small area for receiving synaptic input: highly specialized function	Bipolar
Many processes exit the cell body	Multipolar neuron (spinal motor neuron)	Large area for receiving synaptic input; determines the pattern of incoming axons that can interact with the cell	Multipolar

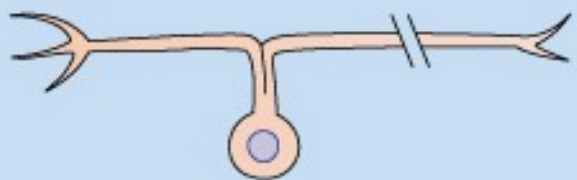

<http://www.slideshare.net/CsillaEgri/presentations>

Klasifikace neuronů

Basis for classification	Example	Functional implication	Structure
2. Dendritic pattern Pyramid-shaped spread of dendrites	Pyramidal cell (hippocampal pyramidal neuron)	Large area for receiving synaptic input; determines the pattern of incoming axons that can interact with the cell (i.e., pyramid-shaped)	Pyramidal cell
Radial-shaped spread of dendrites	Stellate cell (cortical stellate cell)	Large area for receiving synaptic input; determines pattern of incoming axons that can interact with the cell (i.e., star-shaped)	Stellate cell

<http://www.slideshare.net/CsillaEgri/presentations>

Klasifikace neuronů

Basis for classification	Example	Functional implication	Structure
1. Axonal projection Goes to a distant brain area	Projection neuron or Principal neuron or Golgi type I cell (cortical motor neuron)	Affects different brain areas	Dorsal root ganglion cell
Stays in a local brain area	Intrinsic neuron or Interneuron or Golgi type II cell (cortical inhibitory neuron)	Affects only nearby neurons	Retinal bipolar cell

<http://www.slideshare.net/CsillaEgri/presentations>

68. Buňky nervového systému

- ✓ Neuroglie
 - Klasifikace a funkční přehled
- ✓ Neurony
 - Charakteristika, stavba, klasifikace
 - Funkce neuronů
 - Udržovací aktivita
 - Syntéza – tělo
 - Transport (klasifikace, charakteristiky)
 - Zpracování a přenos informace – membrána
 - Stručně ot. 70

69. Nitrolební kompartment, intrakraniální tlak

- ✓ Obsah nitrolebního kompartmentu (mozek, krev, likvor)
- ✓ Bariéry mezi kompartmenty (meningeální, hematoencefalická, hematolikvorová)
 - Popis hematoencefalické bariéry
 - Cirkumventrikulární orgány
- ✓ Likvor
 - Tvorba, cirkulace, odtok
- ✓ Nitrolební tlak
 - $CPP = MAP - ICP$
 - Klinický význam

70. Klidové membránové napětí, akční napětí - vznik a šíření nervovým vláknem

- ✓ Membránový potenciál
 - Obecná charakteristika a popis iontových mechanismů
- ✓ Klidový membránový potenciál neuronu (charakteristika)
- ✓ Akční potenciál
 - Charakteristika
 - Iontové mechanismy
 - Vedení akčního potenciálu
 - Lokální proudy
 - Anterográdní směr
 - Role myelinu a saltatorní vedení
- Stručná klasifikace nervových

M U N I

M E D